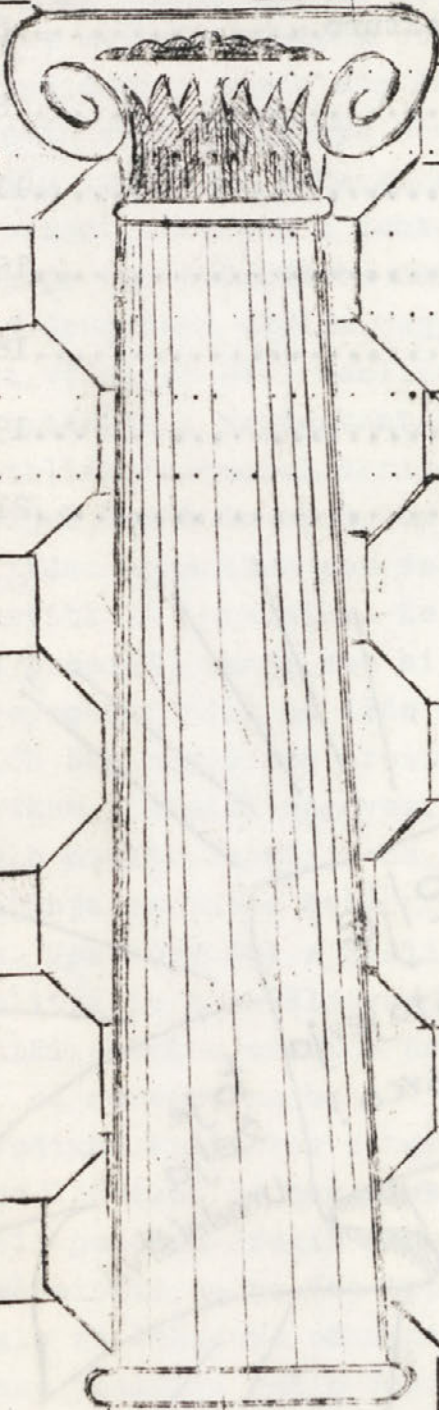

YSPNNA

MCMLXXII

leto III

st. 3

S

K

R

E

VSEBINA

D e l o :	str.
Velikonočni prazniki in vojak.....	3
Pred tvojo sliko.....	5
Plečnikov pomen za slovensko arhitekturo.....	6
Nenavadno srečanje.....	8
Mamila - kraljestvo sanj.....	11
Huligan.....	16
Hiša št. 149	18
Gledališke predstave.....	19
Sporočilo uredništva.....	21

Velikonočni prazniki in vojak

Danes je sobota pred cvetno nedeljo. Ker sem dežurni, sedim v ambulanti ter malo premišljam o skrivnostih, ki se jih bomo ta teden spominjali v liturgiji. Dasi sem precej daleč od rojstnega kraja, so mi te dneve domači zelo blizu. Tudi spomin na doma preživete dneve mi je zelo svež. S tem kratkim sestavkom hočem opisati občutenja in doživetja, ki sem jih doživel tu ob teh velikih dnevih našega odrešenja.

Uvod v te skrivnosti je bila cvetna nedelja. Čeprav sem bil še tujec v majhnem mestecu ob Peretvi, sem hotel ta dan nekaj novega spoznati. V mesto sem šel sam. Vse je dišalo po butarah in oljkovih vejicah. Nehote sem pobrskal po spominu. Zelo živo so stopila pred mene leta, ko sem kot nebogljen dečko nosil v cerkev butaro, okrašeno z dehtečimi jabolki ali pomarančami. Kakšno veselje sem občutil ta dan. Zdaj pa sem se zavedal, da sem v precej drugačnem okolju. Najprej sem si ogledal mesto /Čaplji na/. Prvi vtisi so bili različni. Nevsakdanje so se mi zdele tri različne cerkve: protestantska, z veliko kupolo, džamija in mala katoliška "katedrala". Pri sveti maši to nedeljo nisem bil. -Ponedeljek, torek in sredo si minili zelo hitro. Da se vedno bolj bližamo praznikom sem se zavedal tudi zaradi velikega številca čestitk za praznike. Že je prišel četrtek, veliki četrtek. Za premišljevanje sem si tadan izbral misel, ki je bila zelo preprosta: "Kdor ne išče sreče na tem svetu, je premagal svet." Ob tej misli sem preživel ta dan. Zvečer pa sem na radio Vatikan poslušal nagovor, ki je bil kot krona spleten iz papeževih misli. Papež je naglasil, da danes v svetu vedno bolj izginja zavest o teži greha - ali z drugo besedo - čut za greh. Spat sem šel z mislijo, da mnogi po svetu to noč bdi jo v molitvi in premišljevanju Jezusovega trpljenja.

Veliki petek - sredina trodnevja. Iz prejšnjih let mi je ostal od obredov najbolj v spominu tisti trenutek, ko duhovnik povzdigne križ, ter z besedami "glejte les križa" naznani v ličino ljubezni do nas. Letošnji spominski dan Jezusove smrti pa je bil podoben drugim dnevom. Vendar sem pa ta dan vseeno malo več mislil na to. Vse trpljenje tega dneva sem daroval v zahvalo za Jezusovo odkupnino od večne smrti. Zvečer sem zopet lahko poslušal radio Vatikan. Čeprav ni bilo izrečenih veliko besed, mi je veliko koristilo. V bistvu je bilo premišljevanje o tistem strašnem dogodku, ki se je zgodil na Kalvariji

ob tretji uri popoldan. V 15 - minutni zbranosti sem se lahko pridružil množici ljudi, zbranih v neokrašenih cerkvah, ki jim je z lepimi obredi ta skrivnost zelo približana. Predno sem zatisnil oči, sem še enkrat zahvalil Boga za Sina, ki ga je poslal na svet in se dal pripeti na križ, da bi nam odprl vrata v nebesa.

-Zbudil sem se v soboto precej zgodaj zjutraj. V dnevnem delu sem bil v bistvu združen s skrbnimi gospodarji, ki so večja dela že opravili za ta dan; z materami, ki z veliko skrbjo pripravljajo vse potrebno za "žegen", z otroki, ki barvajo pisanice /pirhe/. To sem nekoč delal jaz. Zdaj sem pa tu in mi je dolžnost, da uredim vse najlepše. Prišel je večer. Ob transistorju sem sledil maši in ostalim obredom, ki so se opravljali v cerkvi sv. Petra v Rimu. Prevzelo me je, ko sem letos prvič zaslišal glas Aleluje. Po končanem prenosu sem šel v spalnico. Ob sebi sem imel transistor. Ni mi bilo do spanja. Previdnost je hotela, da sem bil sam. Mirno sem lahko odprl transistor in sledil neki meditaciji v nemškem jeziku. Kljub temu, da vsega nisem razumel, mi je nekaj le koristilo. Počasi pa me je premagoval spanec. Odložil sem transistor. Čeprav sem ga prej lahko pogrešal, sem ga sedaj zelo vzljubljen bil.

Veliko let je že od tega, ko sem bil prvič pri slovenski velikonočni procesiji na velikonočno jutro. Zvonovi, okrašena cerkev, veseli obrazi ljudi, vse to je pričalo, da je Jezus zares vstal. Kaj pa letos? v vojski? Prebudil sem se ob 5. uri. Sprožil sem gumb na malem aparatu. Glej čudo. V daljini sem zaslišal glas zvonov. Prišel mi je na misel dogodek, o katerem piše Goethe v Faustu. Zgodba vam je znana, zato nočem ponavljati. Hvala, Bogu, sem dejal, na svet in na vse dogajanje gledam z bolj optimističnimi očmi, kot pa je gledal glavni junak tega dela. Medtem pa sem zaslišal domačo govorico na eni izmed tujih postaj. "Glas Amerike" je prenašal nagovor v slovenskem jeziku. Poleg globokih misli sem tokrat slišal tudi tisto veselo pesem: "Zveličar naš je vstal iz groba..." Dan sem pričel z mislijo na veliki dogodek, ki je tako pomemben za nas kristjane. Popoldan pa sem se tudi v resnici združil z Njim. Prijazni frančiškani so me sprejeli v lepo urejene prostore, ki se tako zelo razlikujejo od naših kasarniških prostorov. Seveda ni manjkalo tudi velikonočnega kolača in vsega, kar mu pripada.

Tako ! Prazniki so za nami. Minili so, četudi sem jih preživel v tem sivem oblačilu. Nekaj pa so mi vseeno prinesli. Tudi ko ne bi bil imel prilike, iti v cerkev in se osebno zdužiti z Bogom, bi bil kljub temu srečen. Mislim na tisti dogodek, ki se je zgodil nekemu vojaku, ki nikakor ni mogel iti za te praznike v cerkev. Zakaj je bil srečen ? Sam pravi : "Nisem bil sam, to je edini vzrok veselja. Potrudil sem se, da sem si močno predstavil tiste Jezusove besede iz sv. pisma - "kjer sta dva ali trije zbrani v mojem imenu, tam sem jaz sredi med njimi -" Vojak je bil tako vesel zaradi Jezusove bližine. To pa je vse. Tudi jaz sem vesel zaradi Njega.

Tako sem v vojski preživel veliko noč, od domačih krajev oddaljen skoraj tisoč kilometrov.

- M i r o Š l i b a r -

PRED TVOJO SLIKO.

Pred tabo sem, o Mati mila,
ne vidim tvojih več potez.
Glej, noč je tvoj obraz zakrila,
odela sliko v sto zaves.

Ne vidim več pogledov čistih,
bodrečih me ves dolgi dan ;
ne vidim več smehljajev tistik,
ki kras neba je vanje vžgan.

Ne vidim tvoje blage roke,
a ti si tu, moj duh te zre,
saj ni noči tako globoke,
da je ljubezen ne predre.

In mene ti poznaš, o Mati !
Ni plašč noči ti preglobok -
Če v luči ne, se v slutnji zlati
spoznata mati in otrok.

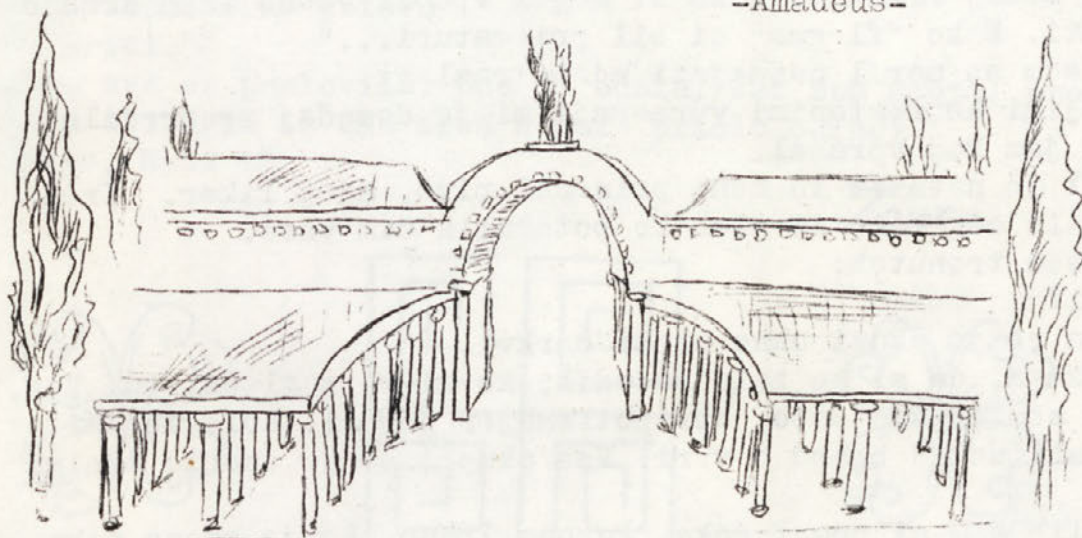
Plečnikov pomen za slovensko arhitekturo

Plečnik je bil na začetku tega stoletja najbolj znan arhitekt pri nas, pa tudi drugod po Evropi je bil mednarodno priznan. Bil je profesor arhitekture na tehnični fakulteti v Ljubljani, častni doktor Akademije znanosti in umetnosti, učitelj na umetnostno-obrtni šoli v Pragi, bil je dopisni član kraljevske družbe velikobritanskih arhitektov. Bil je enako cenjen doma in drugod. Povsod so ga klicali, saj so vedeli, da je umetnik v pravem pomenu besede in kar naredi je tako popolno in dovršeno, da se štejejo njegova arhitektonska dela v viške sodobne arhitekture.

Rodil se je 1872 na Gradišču v Ljubljani in tudi umrl v Lj. 1957. leta. Po rodu je bil Kraševce iz Hotedršice. Oče in mati sta bila zelo verna, zato sta ga lepo vzgajala in položila vanj temelje njegove globoke vere. Oče je bil mizar. Svoje sinove je hotel izšolati in jih je zato poslal študirat. Starejši brat Andrej je postal duhovnik in kot tak zelo vplival na Jožeta, mlajši brat Janez pa se je izsolal za zdravnika. Jože Plečnik se je dolgo časa boril za svoj poklic. Pravi čudež je bil, da je sploh prisel v akademijo na Dunaj v Wagnerjevo umetnostno šolo. Tam je dobil prve načrte za prerisovanje in se učil samostojnih arhitektonskih načrtov. Učitelj je v njem takoj odkril talent in kot takomu je začel polagoma prepustiti celo svoja dela. Leta 1897. je zmagal v konkurenci za Gutenbergov spomenik, zaradi tega je dobil "rimsko štioendijo". To je nudila avstrijska država mladim arhitektom, da se osebno seznanijo z velikimi spomeniki arhitekture v Italiji, Spaniji in Franciji. Leta 1905. se je že osamosvojil z Zacherlovo hišo, ki mu je prinesla veliko priznanja. Odslej nastopa kot edinstven genij arhitekture v začetku našega stoletja. Jan Masařík ga je povabil v Prago na univerzo in mu ponudil učiteljsko mesto. Nekaj časa je bil profesor dekorativne arhitekture, nato pa je postal profesor arhitekture na ljubljanski tehnični šoli. Sedaj se je ves posvetil učiteljskemu poklicu in naglo napredoval. Pričeli so ga vabiti v Prago, da prenovi grad Hradčane. To je tako mojstrsko izdelal, da je novo po kvaliteti in umetniški vrednosti mnogo boljše in vrednejše od starega, sicer pa se vse novo organsko sklada s starim. Zanj se je pričelo novo življenje, prave vstajenje. Načrti so se naglo množili. Delal je razne rezbarije, opreme knjig, zastave, načrte za kelihe, oltarje, monstrance, tabernaklje, svetilke, lestence, luči, vrata, okna, načrte za pohištvo in opremo stanovanj, za fasade, spomenike itd. Neštevilni so načrti za stanovanjske hiše, za tržnice, trgovine, bloke, za mostove, za cestna križišča, palače in dvoce. Obvladoval je celotno področje likovne umetnosti, sploh pa je bil do podrobnosti doma v

v vseh zvrsteh arhitekture. Njegova največja dela so cerkve, krstilnice, palače ter ureditev parkov (Brioni). Posebno se je trudil pri izoblikovanju umetniško pomembnih cerkev, npr. Sv. Duha na Dunaju, Srca Jezusovega v Pragi, ki je pravi biser so dobnе cerkvene arhitekture, naredil cerkev na Barju pri Lj., - Cerkev v Bogojini, v Stranjah, frančiškanski samostan v Zagrebu in Beogradu. Vseh niti ne moremo našteti. Kakor doma, tako je tudi drugod polno njegovih visoko umetniških del, zlasti - na Dunaju in Pragi. Njegov brat Janez ga je zaslužen o označil: "Gre za genialno osebnost, ki ji vsakdanje mere ne zadostujejo." Živel je pravo posvečeno življenje, kakor je dejal dr. Josip Vidmar na njegovem pogrebu. On ima zlasti zasluge za uveljavitev moderne arhitekture pri nas in za vzgojo novega rodu arhitektov, ki nadaljujejo delo velikega učitelja, kakor pravi akademski slikar Veno Pilon. Uspeh izvira iz njegove volilke ljubezni do dela. Od njega se lahko učimo pridnosti, marljivosti in natančnosti. Skratka - z lahkoto je obvladoval - vso arhitekturo, opiral se je na antično preprostost, na klasična sorazmerja. Iskal je lepoto v dekoraciji in bil pravi - mojster v izbiranju in oblikovanju vsakovrstnega materiala. Uporabil je vse od preprostega kosa kama (npr. narodna univerzitetna knjižnica v Ljubljani), do lesa, uvitega železa, ter do barvane malte, do marmornatih stebrov, zlata, srebra in umetnih mas. Izvrstno je izpolnil vse težke naloge arhitekture, rešil nemogoče stvari, kakor pravijo prijatelji (npr. Tromostovje - umetnina čez vse vrste, lepo se sklada okolico). Kako - mojstrsko je pronavljal, širil in opremljal nove cerkve in druge stavbe, nam pričajo številne cerkve, sejne dvorane, gradovi itd. Fran Stelé imenuje njegovo umetnost pesem in želi, da bi še mnogo časa odmevala med Slovenci. Ako naredimo povzetek, moramo povedati, da je vse to črpal iz globoke vere in iz estetsko umetniškega pogleda na arhitekturo. Živel je samotarsko življenje, bil kot umetnik in človek nerazdružljiv, toda bival je v svojem svetu, v svetu sanj in lepote - blizu Boga.

-Amadeus-

Nemamradno srečanje

"Marijan!"

Tih glasek sem zaslišal za seboj, ko sem si ogledoval tablo s prošnjami in zahvalami za Marijinim oltarjem na Brezjah.

Ozrl sem se in od začudenja pomislil, da sanjam. Pred menoj je stala Irena. Ona, ki smo jo v gimnaziji vsi imeli za ateistko in je to tudi bila v - cerkvi !?

Ne, to mi ni šlo v glavo.

Stopila sva ven.

"Kakšen slučaj", je spregovorila ona prva.

"Zares čudno", sem spregovoril skoraj podzavestno, saj si se vedno nisem povsem opomogel od presenečenja.

"Se ti zdi čudno, da si me srečal v cerkvi, kaj?" je zaslu-tila.

"No, ja; tudi to..."

"Verjamem."

Odšla sva proti bifeju in sedla v kot. Narocila sva pijačo.

"Slisala sem, da si stopil v bogoslovje. Je to res?"

"Da, prav si slisala."

"Tega si nekoč sploh ne bi morla predstavljati. Se spomniš, kakšen "osvajalec" si bil nekoč? Vedno si bil v središču pozornosti in dekleta smo si nalašč stopala na prste ene drugi, ko smo se na plesu prerivalo okrog tebe..."

Ob spominu na nekdanje dni sem se nehotе nasmehnil. Res je bilo tako. Nekoč...

Dokler nisem v sebi zaslišal tistega glasu.

"In kako, da te danes vidim tu?"

"Tudi lomenatarji imamo počitnice. Turista igran. Bil sem v Kranjski gori."

"Hocē reci, da si tudi sem prišel kot turist?" me je izkušala.

"Tudi. A bolj kakor turist, kot nekdo, ki je vedno potreben pomoči. In tu je vedno najdom."

"Aha, sedaj razumem, kako si mogel v soli vedno tako krasno izdelovati. Kako "flegma" si bil pri maturi..."

Spet sem se moral nasmejati njeni razlagi.

S svojimi neprestanimi vprašanji mi je dosedaj prepredila, da bi jo jaz kaj vprašal.

Prišel je natakar in meni prinesel pivo, njej liker. Irena je prižgala cigareto in globoko potegnila dim vase.

Ujel sem trenutek:

"In ti?"

Zazrla se je skozi okno proti cerkvi.

"Verjamen, da si se zelo začudil, ko si me zagledal tu. Ves, tudi jaz sem prišla zato, ker potrebujem pomoči. Kolegica mi je povedala nekaj besed o veri. Vse skupaj me je začelo zanima ti..."

V mislih sem si pomel roke. Poznam Ireno. Ko jo začne neka

stvar zanimati, gro temu do dna. Da bi bilo tudi tokrat tako!

"Ti je kolegica svetovala, da pojdi na Brezje?"

"Da. Povedala sem ji svoje probleme. Fant me hoče zapustiti, ker se mu nisem hotela vdati. Ne vem, kaj naj zdaj storim. Zato sem tu. Morda bo uspelo..."

"Prepričan sem, da bo!"

V očeh ji je zasijalo upanje.

"Povej mi, Irena, kakšna se ti zdi naša vera?"

"Ne poznam je še dobro, toda ugaja mi. Vleče me, ker človeka navdaja z optimizmom."

"Si že bila kdaj pri mladinskem verouku?"

"Ne. Izgledalo bi prevce noumno. Saj skoraj nič ne znam o zapovedanih dogmah..."

"Da, Morala bi začeti. Videla bi, da vera ni samo v resnicah in zapovedih. Bistvo je nekje drugje."

"Bi mi lahko pomagal ti, Marijan?"

"Morda. Toda bolj bo, če ti pomaga kdo, ki je za to že "kvalificiran". Recimo nas katehet."

"Dobro. Bi me hotel peljati k njemu?"

"Velja."

Se enkrat sva stopila pred podobo Matere z ot. rokom v naročju. Prosil sem jo, naj posreduje za uspeh te "akcije".

V Ljubljani sem predstavil Ireno kaplanu Jozetu. Vpisal jo je k verouku za pripravo odraslih za krst.

Potem je dolgo nisem srečal.

oo

Julija lani je bilo veliko romanje mladih. Sli smo pes na Brezje. V dolgi koloni sem opazil tudi Ireno. Ko me je na Brezjah zagledala, se je posmejala.

"Verujem, Marijan, krščena sem."

"Srečna?"

"Srečna."

"Tudi jaz sem tega vesel", sem rekel.

"In ti boš kmalu pel novo mašo?"

"Ne gre tako hitro. Se tri leta..."

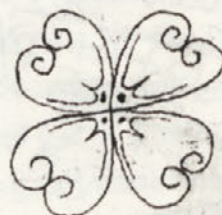
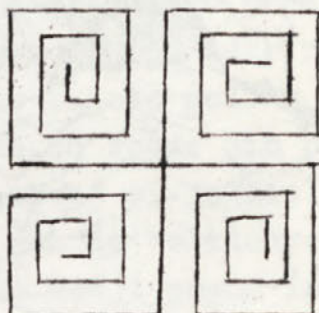
"Prisla bom. Prav gotovo!"

"Le pridi."

Potem sva se poslovila. Ona je odšla. Jaz sem stopil pred Marijino sliko in iz dna srca so mi prisle solze:

"Hvala, Mati!"

Zvone

Bijak Domnik 71
Vipava

70

MAMILA KRALJESTVO SANJ

Danes se veliko govori o mamilih in mislim, da upravičeno, saj je res problem, ki sega med nas in zahteva, da ga rešimo ali vsaj odgovorimo nanj. Lansko leto je kazala italijanska televizija celo razpravo o narkomanih. Razpravljali so : profesorji, učitelji, duhovniki, psihologi, umetniki in preprosti ljudje - laiki. Govorili in razpravljali so o tragičnih primerih ter jih obsodili in poiskali vzroke za to početje. Pokazali so celo dokumantarne filme o drogiranju oseb. Mrzlica me je tresla, ko sem to gledal. Kako je to mogoče ? To je bilo osnovno vprašanje razprave. Prav to snov obdelujejo tudi različni šasopisi, toda ne vsi enako. Nekateri ga celo zagovarjajo tako, da pokažejo take ljudi kot junake, kot nujno posledico okolja in časa. S tem si umijejo roke. Po natančnih podatkih o postopku omamljenja dajejo lepa navodila začetnikom. Popolnoma narobe bi bilo, ako bi mislili, da velja to za vse. Nedavno sem bral v it. reviji Ana Bella reportažo "V peklu mamil" naslednje : Objavljamo edinstvene slike in izjave nekaterih narkomanov, o njihovem življenju, o pridobivanju mamil in o trgovini s temi umazanimi posli, ki so često združeni s kriminalom.

Mamila in alkohol, to so uničevalna sredstva, ki usužnjujejo predvsem mlade, kot lahek plen tragičnih predstav raja. Pred nedavnim je umrl slavni pevec Jimmy Hendrix prav zaradi prevelike količine zaužitega mamila. V Hollywoodu je to vsakdanja stvar. Slavni ljudje, pa vendar klavrni. Vprašanje, če so sploh ljudje ! V Angliji in drugod uživajo mamila ilegalno in vsak dan raste število narkomanov. Ne koristijo ne aresti, ne policijska kontrola. Tisti, ki se s tem ukvarjajo, so predvsem mladi ljudje, ki v kratkem času postanejo sužnji mamil, ki jih fizično in moralno popolnoma uničijo. Ne-prestani članki v časopisih nas opozarjajo na nove prekupevalce z mamili. Ti namreč dajo predelati na skrivaj ilegalnim kemikom surovo maso, ki jo nato predelajo v morfij in heroin. To se običajno takole godi : mamila uvažajo iz Orienta, celo iz Kitajske, od koder jih po črni borzi razpečavajo po celem svetu. Zastonj si je misliti, da so jim zadali smrtni udarec, če so jih že tolikokrat ujeli. Skrivnostne zadruga so dobile še večji pogum in spretnost pri razpo-

-šiljanju mamil.

Pred kratkim je umrlo na stotine fantov in deklet osemnajstih, šestnajstih in celo trinajstih let. V Ameriki in na Orientu se bavijo s tem že otroci bogatašev. Tudi na univerzi v Oxfordu poznajo klube "potne karte", kjer je dovoljeno kaditi marijuano / cannabis /. Sedaj poznajo še LSD, ki daje močan navdih za ritmično glasbo. Rolling Stones - slaven beat ansambel - imajo sobo imenovano "izgubljeni raj", kjer najprej zaužijejo mamila, nato gredo igrat. Zaradi tega so bili že večkrat zaprti. Beatniki so izbrali celo neko cerkev za razprodajo in razpečevanje mamil v Londonu - to je St. Martin in the Fields, v Trafalgar Square.

Prav to je dalo povod policiji Scotland Yarda za agente in nadzorstvo nad tem. Socialni delavci, duhovniki in psihologi se poleg oblasti in policije mučijo s tem problemom. Koliko je torej narkomanov na svetu? Točno se ne ve, ker ni statistike za ilegalno. Kdor pa se ukvarja s tem problemom vé, da jih je samo v Angliji 3-4000, na svetu pa še 50-krat več. Tristo tisoč pa je alkoholičnih. Večina se jih drogira pod dvajsetimi leti. 1958 leta je bilo v Angliji 62 registriranih, leta 1965 že 670, sedaj pa prerašča v nekaj tisoč uživalcev.

Mladi ljudje mislijo, da je to neko zdravilo, poživilo, kakor malo ruma v kavo ali čaj. Pa ni tako. So bolj dramatične posledice, kot si mislimo. In v tem je zmota, pravijo psihologi in zdravniki. Spuščajo se v avanture, so nesrečni, zato si hočejo s tem potolažiti vest. Radi bi se znebili tega sveta, ki jih ne razume. Droga postaja nepremagljiva sužnost. Ko se mamilo zaužije prvič še ni tako hudo, toda ako se ga začne redno jemati, se telo navadi nanj in nato ga je treba jemati kot nujno fizično in psihološko potrebo. Telo potrebuje pomiritev, ker se je prej preveč vzburilo in če tega ni, čuti oseba krče in fizične muke, v mišljenju pa motnje. Dovolj je reči, da vsa mamila, v različnih oblikah in količinah, prispevajo k izpodkopavanju osebnosti in fizične dejavnosti individua, kakor pravi Adolf Lande, sekretar centralne komisije kroničnih narkomanov ONU - ja. On pravi, da so vzroki odvisni od različnih faktorjev: od osebnosti, okolja, od vpliva družbe, ki odobrava drogiranje itd. Taka osebnost se

neppravilno razvije, pravi Lande. Že dojenček - novorojeni otrok narkotičnih staršev ima postaran obraz in ti motijo še nadalje otrokov duševni in telesni razvoj, ki je često mučen in neprijeten za okolico. Kjer so neugodne razmere, je to zelo razširjeno, toda s časom bo tudi normalen človek začel segati po tem, ako se to ne pokaže v pravi luči.

Nek deček je dejal, ko so ga vprašali, kako priti do mamila: "To se dobi kakor kozarec vode. Treba je denarja, razumljivo, toda ne več, kot ga kdo porabi, ko gre enkrat v gostilno. Dovolj je poznati osebe, dogovorjena mesta. Prejšnji mesec sem dobro naletel in si preskrbel zalogo hašiša, ki so ga pripeljali iz Orienta. Dali so ga za 15 šterlingov na unčo." Medtem ko mladi kadijo hašiš v zakotni hiši, ko se vdajajo spolnosti, ko jih navdajajo halucinacije, ko so v kraljestvu sanj, neresničnosti in iluzij, medtem pa trgovci z mamili štejejo mastne denarce. To je njihova "zlata doba", saj morajo narkomani vsaj desetkrat poplačati njihov trud. Mamila prihajajo k nam iz Tangarija, Libanona, Cipra, Afganistana, iz Kitajske, Nigerije in Maroka. V Maroku so trije bari /v nekem mestu ob obali/, kjer je oblast dovolila uživati mamila. Sem prihaja mladina iz celega sveta in z najrazličnejšimi sredstvi: z ladjami, letali /bogati/, ostali pa pridejo bodisi peš ali pa avtostopom. Krčmarji in hotelirji blazno zaslužijo. Mamila prevažajo osebe, o katerih ne bi policija nikdar sumila, da so v taki zvezi. To so diplomati, politiki, napovedovalci televizije in radia, študenti in hostesses itd.

Na leto zaplenijo v Angliji do sto kilogramov marijuane. Toda zdi se, da je uvoz znatno večji od zaplembe. Dvesto ton opija izgine v prodaji na črno po vsem svetu. Zrnce heroina stane en šterling ali 2500 SD. Že od začetka se je s tem ubadala Mafija v Ameriki /tajna zločinska organizacija/. Ta ima kontrolo nad javnimi hiškami in roulettami in z dobički financirajo kontrabante. Narkomani se lahko javijo zdravniku, ki jih registrira in jim določi odmerjeno količino mamila, ki ga organizem nujno potrebuje. Zgodi se, da ga zaužijejo usodno količino, posebno tisti, ki s tem začenjajo. Od leta 1954-64 je le ena oseba od osmih ostala živa. Nekateri se zdravijo, a večina to odkloni. Pride trenutek, ko brez določene količine mamila osebek ne izvrši svoje življenjske funkcije.

Narkomani se čutijo povezane, zato živijo skupaj, kakor tisti, ki imajo enako bolezen in potrebujejo enaka zdravila. Skupaj spijo, delajo, se zabavajo, jedo, imajo svoj jezik, skupno zauživajo mamila ali pa si dajejo injekcije limfe, ki jih drži pokonci. Ta zadnja faza je najbolj tragična. In ko gledamo to odisejsko življenje mladih ljudi, vemo, da so začeli le z malimi nedolžnimi dozami. Ta razširitev mamil med širše ljudske mase se bo zaustavila le, če bodo privatne zdravnike in kemike prisilili, da prenehajo z delom in če bodo izvajali najstrožjo kontrolo nad vsem.

Danes poznamo več vrst mamil : najstarejši je opij, saj so ga poznali že stari Kitajci, nato vrači na Orientu. Verjetno so že Egipčani poznali morfij, ki so ga uporabljali in se ga še poslužuje moderna medicina za operacije, da preprečijo hude bolečine, npr. v porodnišnicah in kirurških oddelkih. Nič manj ni nevaren hašiš, ki ga običajno kadijo. Podoben je nikotinu, ki je v cigaretah. Še močnejši pa je heroin, nato marijuana in amfetomin, tega se dobi v tabletah. Ostali pa so v ploščicah, zaviti v nylon papir. Najhujši izmed vseh pa je umetno narejen LSD, ta ugonablja največ ljudi. To je duševni in telesni pekel, ki se ga ne more nihče iznebiti, dikler se notranje ne prečisti.

Veliko se govori o narkomanih in mnogo sem izvedel, toda ne vsega. Kaj vse počenjajo ti ljudje, nihče ne ve, saj se to ne objavlja v občilih. Groza me je navdajala, stud in mučen strah, zdelo se mi je to nemogoče in vendar je kruta resnica.

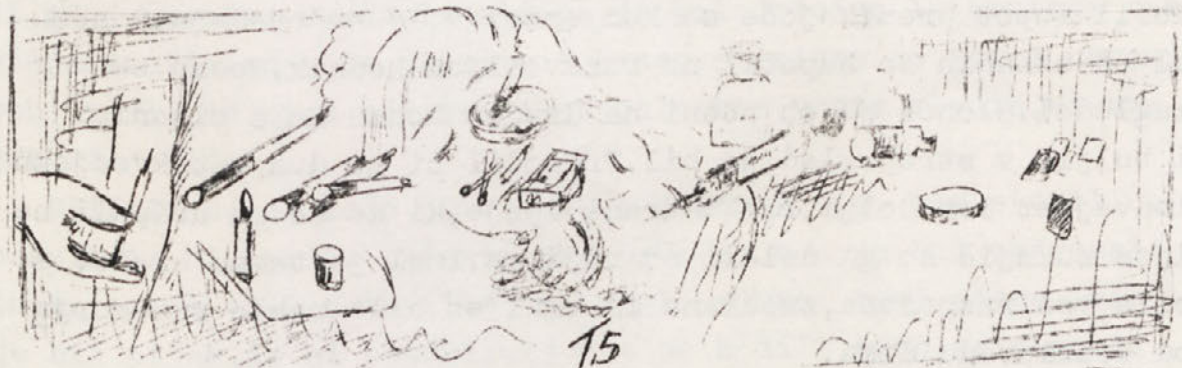

Oddaja o mamilih me je pretresla in mislim, da še marsikoga. Ako bi videli mladeniča z dolgimi lasmi, kako si daje injekci- v roko in nato izbulji oči, se čisto umiri, kakor da bi zaspal, nato se strese in postane zopet "normalen". Videl sem jih v bolnici, ko se borijo z življenjem. Tresejo se in zvišajo v krčih, ko hočejo ozdraveti, a je prepozno. Zvišajo se v boleči- nah, silovito divjajo in se jim meša. Nič jih ne more potola- žiti. Na zunaj tako mladi, ko se pogledajo v ogledalo, spoz- najo svojo spako, iznakazek, ves je izčrpan, ima usahle oči, je len, malo se giblje in je ves omotičen.

Mladi bežijo iz realnosti v svet sam zase, ker ga vsi sov- račijo. Najbolje se počuti od somišljenikov in v svetu lju- bezni, to je v udobju in lagodnosti. Hrepenijo po sreči in jo dosežejo le za trenutek, a ko stopijo iz onega sveta nazaj na ta svet, ko se zavedo realnosti, jih to popolnoma uniči in stre. Nato si znova pomagajo, da pridejo v kraljestvo sanj. Tragika je v tem, da ne spoznajo, da tega ni mogoče doseči za vedno. Hočejo imeti nekaj, kar človeku ni dano imeti na tem svetu. Radi bi bili večni, mislijo, da so najpametnejši, poču- tijo se kot kralji, kot bogovi. Nek narkoman je dejal: "Ko sem zaužil mamilo, sem okušal raj, a ko sem ležal na bolniški postelji, hoteč se pozdraviti, ker sem bil že na koncu svoje- ga življenja, sem okusil smrt." V stanju omotice ne misli nič več, vse mu je odveč, rad bi bil popolnoma svoboden, tudi če umre in rad bi umrl, le da bi trajno živel v tej trenutni sreči.

Na debati so se spraševali, odkod ta pojav. Prišli so dospoz- nanja, da ni toliko kriva vsvoja, niti slabo življenje, ampak napaka je v tem, da dajo otrokom starši prav vse, kar si želi- jo in ti ne naredijo prav nič, da bi z lastnim trudom dosegli srečo. Starši so srečni, da smejo otroku čimveč nuditi, toda otrok ni srečen, ker le sprejema. Ugotovili so, da je sreča v dajanju in ne v sprejemanju.

Dominik

HVALIGAN

Na železniški postaji je bilo polno ljudi. Da bi bil hrup še večji, so vmes med to grmečo množico vreščali zvočniki in večali zmedo. Med ljudmi so se prelivali v modrih uniformah železničarji s svetilkami, na klopi je sedela ciganka z umazanim otrokom. Od nekod je prižvižgala lokomotiva, kot pošast so njeni počasi se premikajoči rasvetljeni vagoni. Množica se je usula k tirnicam in se pehala, rinila in valovala kot morje v viharju.

Oddahnil sem se šele v toplem kupeju, si slekel plašč in si mel premražene roke. Prijetna toplota mi je dobro dela in mi počasi lezla po vseh udih. Oddenek je bil prazen, prijazen in z oblazinjenimi sedeži udoben. Stegnil sem utrujene noge, se pretgnil in se ozrl skozi okno na rasvetljeno, v meglo zavito rahlo zasneženo mesto. V misli so mi stopile ulice, po katerih sem hodil, polne ulice zamišljenih ljudi, kričeče reklame. Iz sanjarjenja me je zdramil sunek. Vlak je potegnil. Mimo okna je začelo bežati mesto s svojo pravljlično svetlobo - moderno mravljišče. Nebo je bilo temno, neprosojno. Luči so izginile v daljavi, mežikale in naposled izginile. Potonile so v megli in okno je zagrnila črnina. Tišino je kazilo mirno hrumenje vlaka in enakomerno, uspravajoče udarjanje koles ob tračnice. Kdaj pa kdaj je hušknilo v mirno zimsko noč presunljivo piskanje lokomotive in zamrlo med zasneženimi smrekami ob progi. Začelo je snežiti. drobne snežinke so se vrtinčile in se nemočno razbijale ob rasvetljeno okno, ki se je rahlo orosilo. Pritisnil sem čelo k hladni šipi, da bi uprl pogled v zunanji svet, ki je bežal mimo mene. Z žeanim robcem sem si obrisal okno, a nisem videl drugega kot drobne snežinke, ki so letale mimo okna ...

Do ušes mi je prihajalo zavijajoče in žalostno petje pijanca s hodnika in trgalo enolično monotonost. Glas se mu je tresel, pojemal, pa se zopet ojačil. Pesem mi ni bila razumljiva, ker jo je dušil ropot premikajoče se kompozicije. Iz navadočnosti sem vstal od okna in se napotil na razsvetljen hodnik. Tedaj sem ga zagledal. Slonel je ob steni na drugem koncu in s pijanimi očmi buljil v strop. Mlad je bil. Prisodil bi mu dvajset, kvečjemu petindvajset let. Dolgi, razkuštrani lasje, ki so se mu usipali na oguljen suknjič so ga delali starejšega. Imel je temno brado, a je bila vsa razmršena, zmečkana in brki so bili rahlo rumenorja vi od tobakovega dima.

-Muligan - sem sodil takoj sam pri sebi, ko sem zrl na njegov zanemarjen suknjič in ozke, zamazane hlače. Spodaj so bile široke, razcefrane in držale so se jih kepice blata. Čevlji so bili ponošeni in iz njih je kukal rdeč levi palec. Obraz je bil bled in se je stresal v ritmu pesmi, ki so jo pele rdeče razpokane ustnice. Ni me opazil. Tudi iz drugih kupejev so ga gledale radovedne oči. Ko je pesem odpel, so se njegove rdečkaste, temne oči, polne nečesa nam skrivnostnega ozrle v nas, a nas niso videli. Strmele so nekam v neznano in hrepenele po nečem, kar nam je vsem ostalo prikrito. Nastala je tišina, le v oddaljenem delu vagona se je začul globok smeh. Fant je še enkrat preletel z očmi vse opazovalce, potegnil iz žepa zmečkano cigareto, jo vtaknil v usta in jo prižgal. Vonj po tobaku je napolnjeval hodnik. Od nekod je prišel majhen, debel sprevočnik in se začel dreti na fanta, ki se ni zmenil za nikogar, se stisnil v kot in počasi zlezal na tla...

Stopil sem v kupe, kjer sta sedeli dve zajetni dami in se naglas pogovarjali. Tresle so se jima od razburjenja z rdečilom debelo našminkane ustnice in z nevim v očeh sta se pogovarjali o človeku, ki je sedel na hodniku in otopelo kadil cigareto! "Vidiš, to je današnja mladina", je litela prva in iz njenih oči je odseval prezir. "Veš kaj, Marija," ji je soseda odgovarjala: "Vsi so razbrzdani, pokvarjeni, nevzgojeni!" Niso me zanimale nadaljnje besede. V dušo se mi je naselila neka otožnost in na uho so mi udarjale besede: "Niso nič vzgojeni." Fant zunaj se mi je smilil. Zanimalo me je, zakaj se vdaja pijači in skušal sem ga razumeti. Ali morajo biti vsi tisti, ki so dolgolasci že pokvarjeni? Kakšna je fantova preteklost? Ali je krivda res samo na njegovi strani? Odgovora nisem vedel. Najraje bi vprašal dami, ki sta sedeli ob oknu, če imata otroke in kakšni so tisti njuni otroci. So res idalni? Nisem si upal.

Pred očmi sem imel še vedno fantov obraz. So ga razumeli, starši, ga je družba razumela ali pa je bil deležen le krutega obsojanja, zaničevanja in prezira? Nisem in nisem se mogel ubraniti teh misli in pred oči so mi stopale vse veste mladih, ki sem jih kdaj videl...

Bližala se je moja postaja. Eno postajo prej sem stopil na hodnik in bil priča mučnemu prizoru. Pijanec je bil zadremal in ko se je vlak ustavil, so ga vrgli v sneg kraj proge. Tako je bil pijan, da ni občutil. Ljudje so hodili mimo, se smejali in v njihovih očeh je bila zlo nost. Obrnil sem se stran.

Nihče . mimoidočih se ni vprašal, kako sam vzgaja svoje otroke in kakšni so.

Svetost blažene noči je dihala iz zasnežene pokrajine in iz migetajočih oken, ki so se bleščala v daljavi. Zasnežene smreke od poti so idilo delale še bolj skrivnostno. Ni mezeblo, a pri duši mi je bilo neprijetno. Z mešanimi občutki sem mislil na vse, kar sem doživel. Kako bi se počutil Kristus ob človeških srcih, če bi znova živel. Ne bi ga zeblo zaradi preprostosti pastirske staje, ampak mraz, ki veje od človeških src in hudobija v njihovih očeh, bi ga bol ela najhuje. Kristus bi danes našel z lahkoto prenočišče v najboljšem hotelu, srca pa bi našel zaprta, zakrknjena in bi zaman nanje trkal.

Bila je luč, a tema je ni sprejela...

hiša št 149

temna veža

v brleči svetlobi

40 w žarnice

stoji postrani miza

na kateri tretješolci

nabijajo pinkponk

ob treh

tišina

študij je

v meglenem polmraku

drobna luč sveti

na

marijin kip

zraven kipa

visi

sprehodni red

anom

GLEDALIŠKE PREDSTAVE

Želja naših predstojnikov je, da se čimbolj udejstvujemo tudi v kulturnem oziru. Kar sama se nam je ponudila prilika, da bomo lahko obiskali 7 predstav, uvrščenih v abonma, ki ga bosta izvedla Slovensko gledališče iz Trsta in Primorsko narodno gledališče iz Nove Gorice.

V našem semenišču je kar 51 abonentov od 70 gojencev, kar je visok odstotek, če ga primerjamo z ajdovsko gimnazijo, kjer jih je le 22 od 150 dijakov.

Doslej smo si ogledali že štiri predstave. Prvo je nastopilo Slovensko gledališče iz Trsta s Stokovo burko Moč uniforme. Zal je ta burka ostala le burka, saj ima kot vsa Stokova dela le majhno umetniško vrednost. Delo nima kake močne ideje in je kot tako namenjeno le zabavi. K sreči so to pomanjkljivost ublažili igralci z odlično tehniko igranja.

Vnaslednji se je predstavilo Primorsko gledališče iz Nove Gorice z Ustinovo komedijo Romanov in Julija. Delo le po naslovu spominja na Shakespeareovo delo Romeo in Julija, ima pa čisto svojevrstno modernistično vsebino. Je parodija na cloveštvo, ki je politično razbito na bloke. S spretnim, nenasilnim humorjem obsoja in izraža zagrenjenost in blokovsko politiko.

Doslej najbolj uspela predstava je bila Tolstojeva drama Moč teme v izvedbi trzaskega gledališkega ansambla. Tolstoj je v tej naturalistični drami posvetil v dno kmečkoga cloveka, pokazal je v najskrivnejše globine njegove duše. V nasprotju s svojimi dotedanjinimi opisi kmetov je v tej drami, ki je nastala pod Ibse novim vplivom, pokazal predvsem temne in slabe strani ruskega kmeta, ki ga je dobro poznal. Toda Tolstoj ne ostane le pri golem naturalističnem opisu dejanj in prestopkov, ampak gre po "tolstojansko" naprej in pokaže rešitev iz položaja, v katerega je clovek zabredel: sprejeti nase posledice svojega dejanja in ga prenašati. Predstava je uspela, ker so se igralci zares potrudili, da bi čimbolj doživeto igrali. Mislim, da jim je to uspelo in zato jim gre vse priznanje.

Za četrto predstavo smo pričakovali več, kakor smo v resnici doživeli. Na repertoarju je bila drama Judenburg, dramatisiran del romana Doberdob. Ker sem knjigo Doberdob prebral, sem se na dejal zares kvalitetnega dela. Toda namesto Doberdoba je goriski ansambel uprizoril komedijo Igorja Torkarja, doslej za slovensko javnost skoraj neznanega ustvarjalca, Vstajenje Jožefa Svejka. Torkar se je za svoje delo poslužil znanih junakov iz svetovne literature: Romea in Julije, Svejka, Don Kihota, Sančo Panse in Smrti, ter jih postavil v sedanje razmeré. Delo je satira na politične, družbene in kulturne razmere na Slovenskem. Torkar je pod ščitom svobode umetniškega ustvarjanja in kritičnosti pokazal na napake družbe in jo osmešil. Obsoja potrošniško družbo, ki se čeno le za dobički in užitki. Privošči si tudi družbene ureditev, smeši napake, ki jih dela. Posebej si privošči

birokracijo, pri kateri se še vedno najhitreje kaj doseže s skrito kuverto. Luknje v delu spretho zadela z nastopom gospo dične Smrti. Delo, kljub temu, da je bilo drzno, ni poželo pravega navdušenja. Torkar je pokazal le napake, ni pa nič storil, da bi jih odpravil. Delo kot tako, kjer je izraženo iskanje za novimi modernističnimi prijemi, se mi zdi ponesročeno in sploh ni vredno, da je uvrščeno v abonma, ker bi bolj spadalo na pustni karneval kot v dvorano, kjer naj bi gledalec užival v umetniškem doživetju. Pohvaliti pa moram izredno dovršeno tehnično izvedbo, ki je bila do kraja izpeljana.

Kakšne izsledke lahko izvlečemo iz dosedanjih predstav? Že sam repertoar nam kaže, da ima veliko pomanjkljivost, ker vse buje v glavnem modernistična lažja dela, povečini komedije, ni pa nobenega resnejšega umetniškega dela, razen če izvzamemo Tolstojevo Moč teme. To pa je razumljivo, ker sta obe gledališki hiši postali šele v prejšnjem letu poklicni in ne morejo tvegati zahtevnejših del.

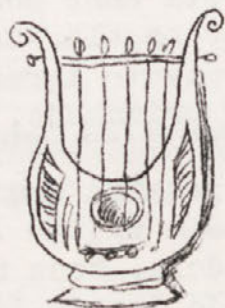
- Bandelj -

PRIMORSKO
DRAMSKO ⊕
GLEDALIŠČE

NOVA GORICA

SLOVENSKO ⊕
GLEDALIŠČE ⊕

T R S T

SPOROČILO UREDNIŠTVA

Kot vidite, smo v tej številki spremenili zunanjo obliko lista in tehniko tiskanja. Prejšnji način tipkanja in tiskanja je bil preveč kompliciran in zaradi tega je prihajalo do raznih napak. Upamo, da bo nova oblika boljša in vam bo všeč. V tej številki smo povečali obseg na 11 listov, kar je največ do sedaj.

Ob izidu te številke čuti uredniški odbor dolžnost, da se zahvali vsem, ki so z dobro voljo in finančnimi sredstvi podprli Iskre.

Vsem bi radi povedali, naj pišejo to, kar čutijo in ne tistega, kar bi morebiti ugajalo komurkoli. Pišite, kar je pristno vaše !

S to številko se dosedanji uredniški odbor poslavlja in prepušča nadaljnje urejanje Isker naslednikom. Novi uredniški odbor bodo sestavljali : Vid Furlan, Stepan Milan, Ludvik Žagar, Gradišek Stane in Mozetič Miran. Novemu odboru želimo, da bi bolj uspel navdušiti semeniščnike za literarno udejstvovanje. Upamo, da bodo dali Iskram novega zagona.

Uredništvo

ISKRE - glasilo slovenskih semeniščnikov v Vipavi.

Leto III., številka 3, izšla 5. aprila 1971.

Naslov uredništva : Vipava 149, 65271 Vipava

Uredniški odbor : Stržaj Jože, Boris Bandelj, Vid Furlan in Ludvik Žagar.

Odgovorni svetovalec : dr. Tone Požar

Likovna oprema : Bizjak Dominik

Matrice : Lojze Bajc in Mlinar Tone

Razmnoženo v 150 izvodih

Tiska : Cicko & Com.
